

CUMHURİYETİN 87.YILINDA NUTUK'U ANLAMAK

DR. YAĞMUR ÇAVUŞOĞLU*

Ş u son günlerde her Türk'ün bir kere daha okuyup ibret alması gereken baş eserlerden biri hiç şüphesiz büyük Atatürk'ün "Nutuk"udur. Burada yok olmak üzere bulunan bir milletin nasıl bütün imkânsızlıklardan sıyrılarak hayata tutunduğunu, Osmanlı Devleti'nin küllerinden nasıl bir Türkiye Cumhuriyeti'nin ortaya çıkarıldığını görürsünüz. Türkiye şu an yaşadığı sıkıntıları, kuruluşu esnasında da çekmişti, ama yokluklar içerisinde "yedi düvel"e kafa tutan bu millet her türlü engelin üstesinden gelerek bütün dünyaya "Ben varım!" diyebilmişti.

Mustafa Kemal Atatürk'ün 15-20 Ekim 1927 tarihlerinde, altı gün, otuz altı saat ve otuz üç dakika süren Nutku'nun, Türkiye Büyük Millet Meclisi salonunda, Cumhuriyet Halk Partisinin açılış kongresinde okunduğunu ve 1927 senesinde Tayyare Cemiyeti tarafından Arap harfleriyle iki cilt hâlinde basıldığını biliyoruz. Daha sonra günümüz harflerine aktarılan **Nutuk**'un pek çok neşri olmuştur.

Bu yazımızda o günleri Mustafa Kemal Atatürk'ün ağzından anarken, günümüz için de dersler çıkarmak istiyoruz. **Nutuk**'u daha evvelce okuyanlar hatırlayacaklardır ki; Atatürk sözlerine, 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a çıktığını belirterek başlar ve ülkenin ahvalini çizer. I. Dünya Savaşının sonunda parçalanmış Osmanlı Devleti ve Türkleri yeryüzünden tamamıyla silmek amacıyla, düşman memleketlerin yanı sıra, Türk milletinin yemeyip yedirdiği; insan oldukları için Tanrı'nın kutsal bir emaneti diye gördüğü, Türk'ün kanıyla beslenen birtakım azınlıklar ve onların kurdukları derneklerin iş birliklerini anlatır. O, sözlerini şöyle sürdürür: "Sonradan elde edilen güvenilir bilgi ve belgelerle iyice anlaşılmıştır ki, İstanbul Rum Patrikhanesi'nde kurulan Mavri Mira Heyeti illerde çeteler oluşturmak ve idare etmek, miting ve propagandalar yaptırmaya uğraşmakta. Yunan Kızılhaçı ve Resmî Göçmenler Komisyonu Mavri Mira Heyetinin çalışmalarını kolaylaştırmakla görevli. Mavri Mira Heyeti tarafından yö-

* Araştırmacı-Yazar.

netilen Rum okullarının izci teşkilatları, yirmi yaşından yukarı gençlerini de teşkilatlandırıp kendisine katarak, her yerde kuruluşunu tamamlıyor. Ermeni Patriği Zaven Efendi de Mavri Mira Heyeti ile birlikte çalışıyor. Ermeni hazırlığı da tıpkı Rum hazırlığı gibi devam ediyor.

Trabzon, Samsun ve bütün Karadeniz sahillerinde teşkilatlanmış ve İstanbul'daki merkeze bağlı olan Pontus Cemiyeti, hiçbir engelle karşılaşmadan kolaylıkla ve başarıyla çalışıyor."¹ Görüldüğü gibi Ermeni ve Rumların arasındaki hainler Türklere zarar vermek için ellerinden gelen her şeyi yapmaktan geri durmadılar. Bugün boşuna değil Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ortasında özerklik kazanma çabaları, dinî okullar açmak için başta ABD olmak üzere bütün dünya devletlerini araya sokarak Türkiye'ye karşı baskılarda bulunma çalışmaları. Bunlar tarihen sabıkalıdır. Türkiye Cumhuriyeti eskiden yaşananların tekrarlanmayacağından nasıl emin olabilir? Yarın başımız sıkıştığında aynı ihaneti yapmayacaklarını veya Türk Devleti'nin aleyhinde faaliyetlerde bulunmayacaklarını kim garanti edebilir? Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni yönetenlerin uyanık olmaları, içeride Türkiye'yi zarara sokacak herhangi bir teşebbüsten uzak durmaları gerekmektedir. Esasında Atatürk'ün yukarıdaki sözleri "Hepimiz Ermeniyiz!" diyenlere de ithaf olunmaktadır. Neyin ne olduğunu biz değil, işte Mustafa Kemal söylüyor.

Bu zor yıllarda yüzlerce yıl beraber yaşadığımız, din kardeşimiz dediğimiz Kürtlerin bir kısmı da bazı ülkelerin vaatlerine kanarak tıpkı günümüzdeki gibi yanlış yola saptılar. Nutuk'ta Diyarbakır, Elâzığ, Bitlis illerinde İstanbul'dan yönetilen Kürt Teali Cemiyetine işaret ediliyor.² Zamanında, 1960'ların sonları ile 1970'lerde faaliyetlerini yeniden başlatan bu Derneğin uzantısı olan Doğu Kültür Ocaklarının bölücü çalışmalarını gören Türkçü Nihal Atsız, bu durumu devletin ileri gelenlerine bildirmiş olmasına rağmen, kendisi bölücülükle suçlanmış ve bu yüzden hayatının sonlarına doğru tutuklanmıştır. Eğer o günlerde bunların tedbirleri alınsaydı, herhâlde 1980'den sonra PKK terörü hortlamaz ve ABD ile AB de bölücü Kürtleri çok daha rahat kullanamazdı.

İngiliz Muhipler Cemiyeti gibi kuruluşlara devletin en üst düzeyindeki insanların, mesela Vahideddin, Damat Ferit, İçişleri Bakanı Ali Kemal'in meyilli olmaları ve bunların ülkenin kurtuluşu için başka bir devletin hegemonyasını istemeleri gaflet ve hıyanetten başka bir şey olamaz, diyoruz ama, bugün de aynı şeylerin yaşanması, Türkiye Cumhuriyeti'ni yönetmeye talip insanların birtakım ülkelerden ve topluluklardan icazet almaya çalışmaları Türk halkını ıstırap vermektedir. Kendi kendimize yetebileceğimizi, başkalarına ihtiyacımız olmadığını hiçbir zaman anlamıyoruz. Türk gibi düşünmek ve hareket etmekten âciziz.

O günlerde olduğu gibi, şimdi de Türk milletinin dinî duyguları, sürekli istismar malzemesi. Bu millet, elinden her şeyin alınmasına ses çıkarmaz, ancak dinine-diyanaetine dokunulduğu anda her şeyi göze alır. İşte bu hisleri yüzünden politikacılar veya geçmişte de olduğu üzere devlete çöreklenmiş bazıları bu du-

rumu çok güzel kullanmıştır. Hâlbuki devlet ve vatan gittiği zaman o, dinini yaşıyamayacağını çoğu kere farkında bile değildir.

Osmanlı ülkesi parçalanmaktadır, birlik beraberlik yok olmuştur. Birileri İngiliz, birileri de Amerikan mandasıyla selameti ararken; Osmanlı sınırları dâhilindeki herkes kendi başını kurtarmanın telaşı içine düşmüştür. İşte bu vahim hadiseyi Mustafa Kemal çok güzel ve ibret verici bir şekilde anlatır.³ Peki 21. yüzyıl Türkiye'sinde bu manda düşüncelilerin uzantısı ya da takipçileri yok mu? Neredeyse bazı kişiler Amerika'nın 58. eyaleti olmaya razı iken bir kısmı da Avrupa Birliği'ne girdiğimiz takdirde ülkenin güllük gülistanlık olacağını sanıyorlar. Mustafa Kemal, işte bunun gibi dar kafalı, ileriye göremeyen, başkalarının artıklarıyla geçinmeyi kurtuluş sayanlarla karşılaşınca, Türk milletinin böyle bir zillete layık olmadığını savunup; "millî hâkimiyete dayanan, kayıtsız-şartsız hür bir Türk Devleti kurmak" kararıyla yola çıkmıştır. O şöyle diyor: "Temel ilke Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir toplum olarak yaşamasıdır. Bu ilke ancak tam istiklale sahip olmakla gerçekleştirilebilir. Ne kadar ferah ve bolluk içerisinde olursa olsun, istiklalden yoksun millet, medeni insanlık dünyası karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir davranışa layık görülmez.

Yabancı bir devletin koruyup, kollayıcılığını kabul etmek insanlık vasıflarından yoksunluğu, güçsüzlük ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Gerçekten de bu seviyesizliğe düşmemiş olanların, isteyerek başına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilmez.

Hâlbuki Türk'ün haysiyeti, gururu ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa yok olsun daha iyidir!...

O hâlde ya istiklal, ya ölüm!... İşte gerçek kurtuluş isteyenlerin parolası bu olacaktır."⁴

Bugün her ne kadar çimizde bu millî devletle hâlâ barışık olmayan birtakım hainler ve dışarıdan da ülkemizi parçalamaya yönelik planlar varsa da Türk milletinin bugün alnı ak, başı dik bir şekilde yaşaması bu yüce ve asil düşünce sayesinde. Ama şu zamanda her şeyimizi AB ve ABD'ye devretmiyor muyuz? Bu, Atatürk'ün yukarıdaki sözlerine herhâlde çok tezat! Hâkimiyetin kayıtsız, şartsız bir milletin olduğu bir devlet kurduk, ama onu yaşatmak ve istiklalini ayaklar altına aldırılmamak da bize düşüyor mu? Neden herkes ikinci bir Atatürk'ün çıkmasını bekliyor da kendisi Atatürk olmaya çalışmıyor? Lanet olsun sizin birliğiniz de paranız da deyip, kendi başımızın çaresine bakma yoluna gittiğimizde, mutlaka pek çok şey kendiliğinden çözülecektir. Elin oğlu kara kaşımız, kara gözümüz için bizi yanına almaz. Karşılığında belki de İstiklal Savaşında ödediğimizden daha büyük ve korkunç bedeller isteyecekler. Duralım ve düşünelim. Körü körüne bir kemiğin peşinden gitmenin, vatandaşı da kandırmanın hiçbir anlamı yok.

Atatürk Millî Mücadeleyi özetlerken; "Türk ata yurduna ve Türk'ün istiklaline saldıranlar kimler olursa olsun, onlara bütün milletçe silahla karşı koymak ve çarpışmak gerekiyordu."⁵ der. Dolayısıyla konu vatansa, gerisi teferruattır. De-

mokrasiymiş, insan haklarıymış, vız gelir, tırıs gider! Ama bugün sanki dile getirilenlerin hepsinin tersi yapılmaya çalışılıyor. İnsanlıktan, haktan, hukuktan dem vuran politikacılar oy avcılığı için farkında olmadan veya bilinçli, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temellerini sarsıyorlar. Türkiye Cumhuriyeti'ni seven, onun bir mensubu olmaktan gurur duyan herkesin bu duruma müdahale etmesi, oyunlara da gelmemesi lazımdır. Ülkenin parçalanması ve bölünmesi kimseye yaramaz. Bu yolda çıkacak bir iç savaş da kimseye fayda vermez, bunu herkesin çok iyi anlaması gerekir.

"Ben İstanbul'da iken Trakya Cemiyeti üyelerinden bazılarıyla görüşmüştüm." diyor Atatürk. Arkasında da "Şimdi zamanı geldi. Gereken kimselerle gizlice görüşerek derhâl teşkilat kurunuz ve benim yanıma da temsilci olarak değerli bir iki kişi gönderiniz. Onlar gelinceye kadar Edirne'nin haklarının savunucusu olmak üzere, teşkilat üyelerinin beni vekil seçtiklerini belirten imzalı bir belgeyi kendi imzalarıyla ve şifreli telgrafla bildiriniz.

İstiklalimizi kazanıncaya kadar, bütün milletle birlikte fedakârca çalışacağıma mukaddesatım üzerine yemin ettim. Artık benim için Anadolu'dan hiçbir yere gitmemek kararı kesindir.

Trakya'nın manevi gücünü yükseltmek maksadıyla bu talimata şu bilgileri de ekledim: Anadolu halkı baştan aşağı bölünmez bir bütün hâline getirildi. Kararlar istisnasız, bütün komuta heyetleri ve arkadaşlarımızla birlikte alınıyor. Vali ve mutasarrıfların hemen hepsi bizimle beraberdir. Anadolu'daki millî teşkilat ilçe ve bucaklara kadar genişledi. İngiliz himayesi altında bağımsız bir Kürdistan kurulması ile ilgili propaganda ortadan kaldırıldı ve taraftarları yola getirildi. Kürtler, Türklerle birleşti."⁶ diyor.

Zaman zaman onun bu sözleri çarpıtılarak Atatürk'ün ayrı bir Kürdistan ve Kürt halkından bahsettiğini söylüyor, bazı hinler! Hâlbuki o, burada bölünmez ve tek vücut bir Türk milletinden, Kürtlerin de bir parça olduğundan, mevcut sınırları değiştirerek Türk milletini ve vatanını bölmek isteyenlere ders verildiğinden ve onların Türklerle birleştiğinden söz açar. Bunu da üzerine basa basa söyler ki, bir daha kimse böyle bir hayale kapılmasın. 21. asırda Türkiye'yi parçalayarak ayrı bir devlet kurma özlemi içinde bulunanların, 91 yıl evvel yaşananları bir daha isteyeceklerini sanmıyoruz. Bu ülke sınırları dâhilinde tek bayrak, tek dil ve tek vatan esası etrafında yaşamak isteyenlere, Türkiye Cumhuriyeti'nin tarih boyunca daima müşfik eli uzanmıştır. Ancak onu parçalama, bölme, yok etme niyetinde bulunan gafillere sert yumruğu da inmiştir ki her bağımsız devlet kendi geleceğini ve bütünlüğünü korumak amacıyla zaman zaman bu tür tedbirlere başvurabilir. Bu gayet normaldir. Hakikatte hiçbir devlet veya hükûmet de kendi vatandaşını ezmeye, zulmetmeye hevesli değildir.

Hainliğin vakti ve yeri yok, hain her zaman haindir. Türk milleti, birtakım çevreler tarafından ne kadar unutturulmaya, aklanmaya, masumlanmış gibi gösterilmeye çalışılırsa çalışılsın o alçakları asla unutmayacaktır. İşte o devrin İçişleri Bakanı Ali Kemal, 23 Haziran 1919 tarih ve 84 sayılı Genelge ile özetle şöyle bir

beyanatta bulunuyor: "Bu önemli ve tehlikeli günlerde memur, halk, her Osmanlıya düşen en büyük görev, barış konferansınca geleceğimiz konusunda karar verilirken ve beş yıldır yaptığımız deliliklerin hesapları görülürken artık aklımızı başımıza devşirdiğimizi göstermek, akıllıca ve tedbirlice davranışları benimsemek, parti, mezhep, ırk ayrılıkları gözetmeksizin herkesin hayatını, malını, ırzını koruyarak medeni dünya gözünde bu ülkeyi bir daha lekelememek değil midir?"⁷ Bir insan bu kadar küçülür, kendini hor görür, tarihini inkâr eder mi? İşte, günümüzde bazı Millî Mücadele karşıtı artıkların aklamaya çalıştığı Ali Kemal böyle diyor! Türk milleti bu denli bir aşağılığı affedebilir mi?

Mesela, Erzurum Kongresinde alınan kararlardan birinde Nutuk'ta belirtildiği üzere; "Hristiyan azınlıklara siyasi hâkimiyet ve sosyal dengemizi bozacak imtiyazlar verilemez."⁸ denmektedir. Ama günümüzde öyle mi? Türkiye'nin her yerinde yabancıların açtığı özel okullarda misyonerlik propagandaları yapıldığı gibi, bu görevliler Anadolu'nun her tarafında cirit atıyorlar. Özellikle Fener Rum Patrikhanesi'nin, yine ABD ve AB ile beraber Türk hükûmetlerine yönelik baskıları, Heybeliada Ruhban Okuluna izin verilmesi yönündeki talepleri herhâlde kimsenin gözünden kaçmamaktadır. Onu en iyi frenleyen ve Atatürk tarafından da desteklenen Türk Ortodoks Patrikliğinin yetkileri ise bugün devlet eliyle sindirilmiş vaziyettedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve milletine karşı bir Haçlı Seferi başlatıldığını biliyoruz. Ama bu akının önüne dikilecek bir Kılıç Arslan'ımız, bir Sultan Murad'ımız, bir Yıldırım Bayezid'ımız maalesef yok. İşte bu kılıç artıkları da bundan kuvvet alarak her türlü çirkefliği yapıyorlar.

Millî Mücadele sırasında Türkiye'nin her ferde ihtiyacı vardı. Fakat Mustafa Kemal bu çetin yıllarda bile herkese güvenilmeyeceğini ve görev verilmeyeceğinin üzerine basa basa durur.⁹ Hâlbuki şimdi durum çok farklı. Yüzümüze biraz gülüne bütün kapılarımızı açıyoruz. Devletin en mahrem sırlarını Amerika'sı da biliyor, Rusya'sı da Almanya'sı da. Yabancı danışmanlar adı altında ülkemizde ajanlar kol geziyor. Pek çok suikast ve terör hadisesinin arkasında onlar bulunduğu hâlde, hiçbir tedbire başvurulmuyor. Bir ülke ve devlet bu kadar vurdum duymaz olabilir mi? Ne yazık ki Türkiye Cumhuriyeti böyle!

Mustafa Kemal, 1919'da Sivas'ın Fransızlar tarafından işgal olunabileceği tehdidine karşılık, Sivas Valisi Reşit Paşa'ya gönderdiği haberde; "Burada şunu arz edeyim ki, bendeniz ne Fransızların ne de herhangi bir yabancı devletin yardımına tenezzül eden şahsiyetlerden değilim. Benim için en büyük korunma yeri ve yardım kaynağı milletimin bağrıdır. Fransızların Sivas'ı işgale karar vermeleri, kendilerine pek pahalıya mal olabilecek yeni kuvvetlerle ve çok paralarla, yeni bir harbe karar vermelerine bağlıdır."¹⁰ demiştir. Dolayısıyla kendi vatanını savunma azmindeki Türk milletinin bu gözü pekliğine karşılık, Fransızların bir savaşı daha kaldıramayacaklarını vurgulamış, âdeta "Buyursunlar işte meydan!" demiştir.

Günümüzde de Türkiye'ye sürekli tehdit savuran birtakım ülkelere karşı aynı dik duruşun gösterilmesinin zamanı acaba gelmedi mi? Daha nereye kadar

çevremizdeki devletler veya diğer ülkelerle sıfır sorun politikası deyip, her şeyi sineye çekeceğiz. Yetmedi mi artık? Türk milletinin hiç mi haysiyeti, gururu, şerefi yok? 21. asrın güçlü ülkesi diye övündüğümüz Türkiye Cumhuriyeti, Ermeniler ve Rumların karşısında bile ne kadar âciz. Bu devletlere dahi ağızlarının payı verilemiyor. Üstüne üstlük bunlar, sürekli Avrupalı ağabeyleri gibi Türk milletini azarlamaktalar. Yıllardır kendi vatandaşlarımız diyerek koruyup, gözettiğimiz Ermeni ve Rum azınlıklar da son zamanlarda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin içeride ve dışarıda silik bir politika izlediğini görünce, kalemşorları vasıtasıyla Ermenileri öldürdüğünüzü kabul edin, Heybeliada Ruhban Okulunu açın, diye bize tehdit savuruyorlar. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa bir grup gafil, İstanbul'un göbeğinde, Taksim'de, Ermenilerden özür diliyoruz, təciri kınıyoruz, naralarını attılar. Bütün bu yaşananlar karşısında, Türkiye Cumhuriyeti'ni yöneten yetkililer, nasıl bir mantık, nasıl bir aymazlık içinde olabiliyorlar, anlaşılır şey değil!

Bilindiği gibi 1919 yılı içinde, bazı mandacıların propaganda faaliyetleri vardı. Bunlardan birinde 5. Kafkas Tümeni Komutan Vekili Arif şöyle demektedir: “Bağımsızlık elbette istenir ve tercih edilir. Ancak tam bağımsızlık istediğimiz takdirde, vatanın birçok parçalara ayrılacağı kesin ve şüphesizdir. Şu hâlde iki, üç ili içine almaktan ibaret olacak bağımsızlığa, vatanımızın bütünlüğünü garanti altına alacak yabancı bir devletin himayesi elbette tercih edilir. Osmanlı ülkesinin tamamını içine alan meşruluğumuz ve dışarıdaki temsil hakkımız eskiden olduğu gibi devam etmek şartıyla, belirli süre için Amerika mandasını istemeyi milletimiz açısından en yararlı bir çözüm şekli olarak kabul ediyorum. Bu konuda Amerika temsilcisiyle görüştim. Birkaç kişinin değil, bütün bir milletin sesini Amerika'ya duyurmak gerektiğini söyledi ve aşağıdaki şartlar çerçevesinde Wilson'a, Senatoya ve Amerikan Kongresine başvurulmasını teklif etti.”¹¹

Yine bu mandacılardan biri olan Halide Edip de Mustafa Kemal'e gönderdiği mektupta şöyle diyordu: “Birbirini yok eden, çıkar sağlama, hırsızlık, macera ve şöhret için yaşayanların hırsını doyuran bu hükûmet anlayışı yerine, milletin refah ve kalkınmasını sağlayabilecek, halkı ve köyleri, sağlığı ve zihniyeti ile çağdaş bir toplum durumuna gelebilecek bir hükûmet anlayışı ve uygulamasına ihtiyacımız var. Bunun için gerekli olan paraya uzmanlığa ve kudrete sahip değiliz. Siyasi dış borçlar, siyasi esareti artırıyor. Taraf tutma, cahillik ve çok konuşmaktan başka olumlu bir sonuç veren yeni bir hayat yaratamıyoruz.

Bugünkü hükûmet adamlarına değer vermese bile, halkı ve halk hükûmeti kurulmasını yararlı gören Filipin gibi vahşi bir ülkeyi, bugün kendi kendini idareye muktedir çağdaş bir makine hâline koyan Amerika bu konuda çok işimize geliyor. 15- 20 yıl sıkıntı çektikten sonra yeni bir Türkiye'yi, her ferdi öğrenimi ve zihniyetiyle gerçek bağımsızlığı kafasında ve cebinde taşıyan bir Türkiye'yi, ancak yeni dünyanın kabiliyeti yaratabilir.

Yabancı devletlerin Türkiye üzerinde rekabetlerini ve kuvvetlerini ülkemizden uzaklaştırabilecek bir yardımcıya ihtiyacımız var. Bunu ancak Avrupa dışında ve Avrupa'dan daha güçlü bir elde bulabiliriz.

Bugünkü oldu bittileri ortadan kaldırmak ve davamızı süratle dünyaya karşı savunabilmek için gerekli güce sahip bir devletin yardımını istemek lazımdır. Yayılma siyaseti güden Avrupa'nın başvurduğu bin bir yol ve alçakça siyasetine karşı böyle bir vekil olarak Amerika'yı kendimize kazanarak ortaya atabilirsek, Doğu Meselesini de Türk Meselesini de gelecek için kendimiz çözümlenmiş olacağız.

Bu sebeplerden dolayı bir an önce istememiz gereken Amerika da elbette sakıncasız değildir. Haysiyetimizden epeyce fedakârlık etmek mecburiyetinde bulunuyoruz. Yalnız bazılarının düşündüğü gibi, Amerika'nın resmî sıfatında dinî eğitim ve taraf tutma yoktur. Hristiyanlara para verecek misyonerler kadın Amerikası, Amerika'nın yönetim mekanizmasında bir yer tutmaz. Amerika'nın yönetim mekanizması dinsiz ve milliyetsizdir. O, türlü cins ve mezhepten insanları çok uyumlu ve kaynaşmış olarak bir arada tutmanın yolunu biliyor.

Amerika doğuda mandaterlik yapmak ve Avrupa'da başına dert açmak niyetinde değildir. Fakat onların onur meselesi yaptıkları şey, yönetimleri ve idealileri ile Avrupa'da daha üstün bir millet olmak iddiasıdır. Bir millet içtenlikle Amerikan milletine başvurursa, Avrupa'ya girdikleri ülke ve milletin yararına nasıl bir idare kurduklarını göstermek isterler.

Amerika resmî mahfillerinin önemli şahsiyetleri arasında epey lehimize bir hava oluştu. İstanbul'a Ermeni dostu olarak gelen birçok hatırı sayılı Amerikalı, Türk dostu ve Türk propagandacısı olarak döndüler.

Her an Millî Mücadeleyi durdurmak için kuvvet gönderilmesi tasarlanıyor; bunun için İngilizleri kandırmaya çalışıyorlar. Millî Mücadele süratle ve olumlu isteklerle kendini ortaya koyarsa ve Hristiyan düşmanlığı gibi bir rengi de olmazsa Amerika'nın hemen destek bulacağını yine çok önemli çevreler garanti ediyorlar.

Sivas Kongresi toplanıncaya kadar, Amerikan Komisyonunu alıkoymaya çalışıyoruz. Hatta, Kongreye Amerikalı bir gazeteci göndermeyi de belki başarabileceğiz.

İşte bütün bunlar karşısında, davamızda bize yardımcı olabilmesi için bu fırsat dakikalarını kaybetmeden, bölüşülme ve çözülme korkusu karşısında, kendimiz Amerika'ya başvurmaya mecbur görüyoruz."¹²

Maalesef meşhur Halide Edip bile böyle düşünüyordu. Bugün de son 25-30 yıldır, Türk hükümetleri Avrupa Birliğinin desteğini almaya çalışmıyorlar mı? Sanki bunlar şimdi mandacı değiller mi? Ama Mustafa Kemal bütün olumsuzluklara, bütün karamsarlıklara rağmen kararını vermişti: "Ya istiklal, ya ölüm!" Tarihi boyunca kimsenin önünde eğilmeyen bu milletin, elbette bir asalak gibi kimsenin yardımına ihtiyacı olmamalıdır.

Bir taraftan Türklüğün son bağımsız kalesini kurtarmaya çalışan Türk miliyetçileri, her türlü yokluğa rağmen derlenip toparlanmak için canla başla mücadeleye ederken; bir yandan da tıpkı bugün olduğu gibi, o zaman da birtakım vatan hainleri bu hareketi baltalamak amacıyla uğraşıyorlardı. Hatta o gün başta Harput Valisi olmak üzere bazı hainler, yabancıların da teşvikiyle bir kısım Kürtlere sözde Kürdistan'ı kuracaklarını söyleyerek; Millî Mücadele aleyhine bir faaliyet başlatmaya çalışıyorlardı. Maalesef onlar da bu oyuna geldiler.¹³ Şimdi birilerine sormak lazım, hani Millî Mücadele esnasında bütün Kürtler canla başla uğraşmışlardı. Bu konuya Mustafa Kemal, kendi hatıratı olan **Nutuk**'ta şöyle de-ğiniyor:

"Efendiler daha temmuz başında, Erzurum'da bulunduğumuz sıralarda Celadet ve Kamuran Ali adlarında iki şahsın yabancılar tarafından, bol para ile İstanbul'dan Kürdistan'a gönderileceği, bunların yıkıcı propaganda ve aleyhte kışkırtıcılık yapmakla görevlendirildikleri; bir iki gün içinde hareket edecek oldukları haberi alındı.

"Sivas Kongresinin ikinci günü, yani 6 Eylül tarihinde, Bedirhanlı ailesinden Celadet ve Kamuran ile Diyarbakırlı Cemilpaşazade Ekrem adlarında üç şahsın, yanlarında vaktiyle Diyarbakır ilinde aleyhimize propaganda yapan bir yabancı subay bulunduğu hâlde silahlı Kürtlerin koruyuculuğunda Elbistan ve Akçadağ üzerinden Malatya'ya geldikleri, orada mutasarrıf ve belediye başkanı tarafından karşılandıkları, 13. Kolordunun yazısından anlaşılıyor. 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa'nın 3. Kolordu Komutanlığına bununla ilgili olarak gönderdiği 6 Eylül 1919 tarih ve 529 sayılı şifresinde verilen bilgide; yabancı subayın Türk, Kürt ve Ermeni nüfusunu incelemek üzere, İstanbul Hükûmetinin izniyle dolaştığını söyledikleri; Malatya'da bulunan suvari alayının mevcudunun azlığı yüzünden bunları tutuklamaya cesaret edemediği, bununla birlikte hemen tutuklanmaları için İstanbul'a başvurulduğu 13. Kolordudan bildirilmiştir. Bu adamların ne maksatla, hangi görevle, nereleri gezecekleri konusunda bildiklerini Harput Valisinden sordum, denilmekte idi. Harput Valisi Ali Galip Bey'dir. Bu adamların ne maksatla geldiklerini 3 temmuz tarihinden beri bilmekteyiz. Beş on silahlı Kürt'e karşı bir suvari alayının mevcudu az görülmüş, yakalamaktan çekinilmiş. Asıl insanı şaşırtan şey, bunların tutuklanması için İstanbul'a başvurulduğu haberidir."¹⁴

Yine yukarıdaki satırlara bakarak bazıları, Atatürk bile **Nutuk**'ta Kürdistan diyor, bugün söylense veya Doğu ile Güneydoğu Anadolu bu adla anılsa ülke mi bölünür, gibi saf bir söylemle milleti kandırmaya çalışıyor. Mustafa Kemal bölgeyi Kürdistan olarak ayrı bir coğrafya şeklinde tanıdığından değil, Osmanlı idaresi sırasında böyle denilmesinden dolayı zikrediyor. Yoksa Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda burası Kürdistan diye isimlendirilemez miydi? Ama devletin banileri Türk adını uygun görmüştür.

Bilindiği gibi Cumhuriyetin ilk yıllarında havalide Kürt nüfus o kadar çok da değildi. Zamanla çeşitli sebeplerden dolayı Türkmen-Oğuz ailelerinin bu coğ-

rafyayı terk etmeleri veya onlarla ilgilenilmemesi yüzünden, Kürt ahali arasında yavaş yavaş erimişler ve dolayısıyla Türk oran gittikçe azalmıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Türk akınlarıyla ilk fethedilen ve Türk nüfusun en fazla yerleştiği arazilerden biridir. Zaten 11. asırda bölgedeki Kürt halkı daha çok kırsal kesimlerde ve dağlık alanlarda idi. Hele hele kent ve kasabalarda Kürt yok denecek kadar azdı. Atatürk, 1919 yılı 10 Eylülünde, birlik ve beraberlik için taviz verilmesi gereken en sıcak günlerde bir emirde, Millî Mücadele aleyhtarı, “kaçakların süratle yakalanmalarını, Kürtlük akımına asla elverişli bir ortamın bırakılmamasını, firarilere yardım ve yataklıkta bulunanların derhâl idam edileceğinin duyurulmasını ve halkın gerçek durumdan haberdar edilmesini”¹⁵ buyuruyordu. Şimdiki idareciler, Mustafa Kemal’den daha mı iyi düşünüyorlar veyahut Kürtçülük tehlikesini o kadar vahim görmüyorlar mı ki taviz üstüne taviz verilmekte; Türkiye Cumhuriyeti’nin temel direkleri sarsılmaktadır.

Elbetteki milletin başına dirayetli ve inandırıcı bir önder geçince, emrindkiler onun bütün buyruklarını yerine getirmekte idiler. İşte Kemal Atatürk’ün yuvarıdaki emirleri üzerine; neler yapıldığını ilgili komutan, telgrafla şöyle haber veriyor: “Faruk Bey, Kâhta ve çevresinde takipte. Malatya’ya beş saat uzaklıktaki Raka köyünde Kürtlerin toplandıklarını, şimdi mutasarrıf ile arkadaşlarının orada bulduklarını, Siverek’e kadar uzanan bölgedeki aşiretlerin birbiri ardınca buraya gelmekte olduklarını; Dersim aşiretlerine varıncaya kadar Kürtlük adına çağırıldıklarını, mutasarrıfın planına uyularak önce Malatya’ya saldırıp tamamıyla yağmaladıktan sonra, bütün kuvvetleri ile Sivas’a doğru yürüyeceklerini, Malatya’da bulunan Türkleri öldüreceklerini ve süreceklerini, Dersimlilerin de aynı zamanda Harput’a yürüyeceklerini bildiriyor. Çünkü mutasarrıfın Malatya’dan gitmesi Kürtlük adına kendilerine karşı büyük bir aşağılama ve hakaret olarak sayılıyormuş. Vali böyle bir yağmaya ve katliama taraftar ve razı olmadığını bildirmişti. Malatya’ya çarpışarak girdikleri zaman Kürt bayrağı çekileceğini ve yanlarındaki İngiliz binbaşısı da Urfa’da bulunan İngiliz tümeninin harekete hazır olduğunu bildirmiş ise de Hacı Bedir Ağa’nın bunu kabul etmediği ve aşiretlerin Malatya’nın Kürdistan sayılıp Malatya’ya Kürt bayrağı çekilmesinde ısrar ettikleri, dün akşam Malatya’ya dönmek isteyen valiyi bırakmadıkları bilgilerinize sunulur.”¹⁶

Mustafa Kemal de cevabında: “Verdiğiniz bilgiler heyetimizce dikkate alındı. Size şartlar ileri sürenler kimlerdir. Böyle bir ilişkiye girmek asla doğru değildir. Hainlikleri ortaya çıkan vali, mutasarrıf ve yarıdakların yakalanmaları, kışkırtmaya çalıştıkları bazı gafil kişilerin de uyarılması söz konusudur. Bunun için bütün şiddeti ile karşı koymak gerekir. 13, 15 ve 3. Kolordu komutanları şu dakikada telgraf başında, alınacak ortak tedbiri kararlaştırmaktadırlar. Elde edilebilen kuvvetler her taraftan hareket geçirilmiştir. Oraca alınması gereken tedbirlerin sizin tarafınızdan ciddiyetle alınmış bulunduğuna güvenimiz tamdır. O bölgede bulunan bütün telgrafhanelerin tutulması ve Mutasarrıf Vekili Tevfik Bey kardeşimizin de hükûmetin güç ve otoritesini en üstün bir şekilde göster-

mesi dikkate alınmalıdır. İngiliz binbaşının sözleri blöftür. Kürtler birleşip toplanabilseler bile, asker kuvveti karşısında başarı gösteremeyeceklerini bilirsiniz. Bedir Ağa'yı, Keven aşiretinin reislerini ve bu haince hareketlere karşı olan beyleri tarafınıza çekmeye çalışmanız uygun olur." ¹⁷ diyor.

Görüleceği üzere burada yine yabancı güçlerin ve başta da İngilizlerin bir tezgâhı var; ama bir halk her seferinde de oyuna gelir mi? Ekmegi yenilen, suyu içilen vatana ve devlete karşı en zor günlerinde ihanette bulunulur mu? Bu nasıl bir anlayıştır?

Bu hadiselere bağlı olarak 12 Eylül 1919'da Malatya'da bulunan 15. Alay Komutanlığına çektiği telgrafta Atatürk şu direktifleri vermiştir: "1. Kim olursa olsun giriş belgesi bulunmayan bir yabancı subayın Osmanlı topraklarında işi yoktur. Kendisine büyük bir nezaketle, fakat askerce, kesin bir tutumla durumu bildiriniz ve geldiği yere hemen dönmesini isteyiniz. Ülkeden çıkıncaya kadar da ileri gelen kimseler ve memurlarla hiçbir siyasi temasa geçmemesi için yanına yetenekli, uyanık bir subay katınız. 2. Kaçak valinin vatan hainliği ile suçlandığını, yakalanınca kanunun adaleti pençesine teslim edileceğini, bu konuda başka bir şey yapma imkânı olmadığını ayrıca anlatırsınız, efendim."¹⁸

O şartlarda bile Millî Mücadele erkânı kendi içişlerine kimseyi bulaştırılmaya özen göstermiştir. Ama bugün Türkiye Cumhuriyeti'nin her kurumuna ABD'nin ve AB'nin bürokrat düzeyindeki memurlarının girip Türkiye Devleti'nin yetkililerinden her konu hakkında hesap sormaları ayıp değil mi? Bize ne yapacağımızı onlar söylüyor. İç ve dış politikamıza müdahale ve dayatmalarda bulunuyorlar. Şu gün Kurtuluş Savaşı yıllarından daha mı güçsüzüz?

Elbette ki, Millî Mücadelenin idareci kadrosu içinde de görüş ayrılıkları vardı, hatta bu kavganın kazanılmasında en büyük emeği geçenlerden birisi olan Kâzım Karabekir ile Mustafa Kemal zaman zaman zıt düşebiliyorlardı. Belki aralarında bir kıskançlık bile mevcuttu. Bunu da yine Kâzım Karabekir'in, o büyük öndere 17 Eylül 1919'da şu mealde gönderdiği şifreli yazısından anlıyoruz: "Paşa'm, Sivas'tan gelen telgraf ve genelgeler bazen Heyet-i Temsiliye adına bazen doğrudan sizin adınızdır. 10 Eylül 1919 tarihinde, İstanbul'daki hükûmete hitaben, kendi adınıza duyuru ve uyarılarınız olmuştur. Şuna inanınız ve güveniniz ki; bu şekilde sizin imzanızla yapılan tebligat, sizi çok büyük bir samimiyetle sevenler arasında bile iyi niyetle eleştiriliyor...Bunun ne kadar etkili olacağını ve tepkiye yol açacağını takdir buyurursunuz...Bu bakımdan Heyet-i Temsiliye ve Kongre kararlarının daima imzasız ve sadece Heyet-i Temsiliye diye yayımlanmasını rica ederim..."¹⁹. Ama her şeye rağmen onlar, müşterekleri olan Türkiye'nin bekası için birleşiyorlardı. Bugünkü siyasetçilerimiz her ne hikmetse en ufak mesele de bile bir araya gelemiyorlar. Memleketlerinden önce kendilerini ve parti menfaatlerini düşünüyorlar.

Malumdur ki, 20 Eylül 1920 tarihinde altında Sadrazam Damat Ferit'in imzası olan bir padişah bildirisi yayımlanmıştı. Burada, 7. maddede "Büyük devletlerin adalet duyguları, Avrupa ve Amerikan kamuoyunun ılımlı davranışı,

yakında durumumuzu ve onurumuzu koruyacak bir barışa ulaşma ümidimi kuvvetlendirmektedir.”²⁰ deniyordu. Sanki o günlerden bu zamana hiçbir şey değişmemiş gibi; PKK, Ermeni ve Kıbrıs Meselesinde günümüzde de büyük devletlerden işaret beklenilmesi, aynı şey değil mi? İşte o Atatürk, “Milletimizin ana çıkarları açısından, yabancıların bizce hiç önemi yoktur. Biz davranışlarımızda yabancıların dedikodusuna göre hareket etmeyi zaaf olarak görürüz. İç ve dış durumu bütün açıklığıyla biliyoruz. Attığımız adım tesadüflere bağlı değildir. Derin düşüncelere, sağlam temellere, bütün milletin düzenli bir teşkilata bağlı gerçek kuvvetine ve irade gücüne dayanmaktadır.”²¹ demiştir. Çağımızda onun gösterdiği dirayet ve azmi sergileyenlere çok az rastlanılması bir yana, bu gibi milliyetçi söylemler içinde bulunanlar da ırkçılık ve faşistlikle suçlanmaktadır. Hatta birtakım oyunlar ve sahte suçlamalarla gözaltına alınmaktalar, milletin nazarında itibarları düşürülmektedir.

Bilindiği gibi Amasya Mülakatında, Sivas Kongresinin bazı maddeleri de görüşülmüştür. Buna bağlı olarak Mustafa Kemal, **Nutuk**’ta resmî tutanaklara yansımayan birtakım konuları da anlatır. O, burada şöyle yazıyor: “Görünüşte Kürtlere bağımsızlık kazandırmak amacını güder gibi yapılmakta olan bozguncu propagandaların önüne geçme hususu uygun bulundu. Bugün için düşman işgali altındaki bölgelerden Çukurova’yı, Arabistan ile Türkiye arasındaki bir tampon devlet yapmak üzere ana vatandan ayırma isteğinde bulunulduğundan söz edildi. Anadolu’nun en koyu Türk çevresi, en bereketli ve zengin bir bölgesi olan bu parçasının hiçbir şekilde ayrılmasına razı olunmayacağını”²² vurgulamaktadır.

Nutuk’ta, birtakım kendini bilmezlerin iddia ettiği gibi Kürt vatandaşlara bağımsızlık verileceğinin düşünüldüğüne dair hiçbir şey yoktur. Sivas Kongresiyle alakalı gözümüze yine şöyle bir atıf çarpar: “Bildirinin 4. maddesindeki, azınlıklara siyasi hâkimiyet ve sosyal dengemizi bozacak imtiyazlar verilmesinin kabul edilemeyeceği konusundaki fıkra üzerinde önemle duruldu. Bu kaydın bağımsızlığımızı fiilen sağlamak için, elde edilmesi zaruri bir istek olarak düşünülmesi ve bundan yapılacak en küçük fedakârlığın hürriyetimizi derinden zedeleyeceği öne sürüldü.”²³ Evet, işgal altındayken bile, böylesine kararlı durabilen Türk halkı şimdi ABD ve AB temsilcilerine niye boyun eğer?

Türk istiklalinin temel taşlarından biri olan Sivas Kongresinin 7. maddesi gereğince; “bağımsızlığımızın tam olarak korunması şartıyla teknik, sanayi ve ekonomik alanlardaki ihtiyaçlarımızın nasıl giderilebileceği konusu tartışıldı. Ülkemize yatırım yapacak bir devlet olursa, bunun mali işlerimiz üzerinde isteyebileceği denetleme hakkının gerektirebileceği bir kontrol hakkının genişlik derecesi kestirilemeyeceğinden, bu hususun bağımsızlığımıza ve millî çıkarlarımıza zarar veremeyecek bir biçimde, uzmanlarca esaslı bir şekilde düşünülmüş sınırlandırıldıktan sonra Millî Meclisçe uygun bulunacak şeklin kabulü görüşüldü”²⁴, vurgulanıyor.

Mustafa Kemal Atatürk burada Amasya Mülakatı sırasındaki durumun da özetini aktarır: “İstanbul’da Hürriyet ve İtilaf Partisi, Askeri Nigahban Cemiyeti

ve Muhipler Cemiyeti bir blok teşkil ettiler. Bu blok ve Ali Kemal ile Sait Molla gibi kimseler, azınlıkları sürekli olarak Kuva-yı Milliye karşı kışkırtmaya başladılar. Rum ve Ermeni patrikleri, Kuva-yı Milliye aleyhinde İtilaf Devletleri temsilcilerine başvurdular. Ermeni Patriği Zaven Efendi, Neologos gazetesinde yayımladığı bir mektupla, son Millî Mücadele hareketinden dolayı Ermenilerin göç etmekte olduklarını açıkladı.²⁵ Aynı kurumların devamı ve sözü geçen insanların torunları bu günde, özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin içinde bulunduğu ekonomik zorlukları fırsat bilerek bizi Avrupa Birliğine ve Amerika'ya şikâyet ederek maalesef Sevr'de boyun eğmeyen bu millettten pek çok tavizi koparmayı başarmaktalar.

Mustafa Kemal, o zaman bütün imkânsızlıklara rağmen, Anadolu'da ne olup bittiğini biliyor, ülkemizde isyan çıkarmak isteyen casuslardan haberdar oluyor ve yeri geldiğinde de bunların hareketlerini yüzlerine vurmaktan geri durmuyordu. Şöyle ki: "İngiliz subayı Nowill'in Müslüman Kürt halkını kışkırtmak için pek çok çalıştıktan sonra, Malatya'da eski Elâzığ Valisi Galip ve Malatya Mutasarrıfı Halil Beylerle Sivas aleyhinde yaratmaya çalıştığı hadise, sonuç olarak bütün medeniyet dünyasına karşı utanç verici değil miydi?"²⁶, demektedir.

Bugün ise ülkemizde binlerce casus cirit atmakta; ama biz bunları yakalayıp, sınır dışı edemiyoruz. Çünkü o casusların bağlı olduğu ülkelerden, gelişmeler kendi aleyhimize de olsa korkuyoruz. Atatürk'ün de dediği üzere; "İnsaf ve merhamet dilenmekle memleket işleri, devlet işleri görülemez. Millet ile devletin şeref ve bağımsızlığı korunamaz. İnsaf ve merhamet dilenmek gibi bir ilke yoktur. Türk milleti, Türkiye'nin gelecekteki çocukları, bunu bir an akıllarından çıkarmamalıdır."²⁷

Ülkemizde, Avrupa Birliği parlamenterleri veya sıradan memurları bile bizim bakanlarımıza ve başbakanımıza kafa tutuyor. 2003 senesinde Türk milletinin kafasına geçirilen çuval lekesinin hesabı, dönemin hiçbir sivil ya da askerî yetkilisinden sorulmadı. Ama Mustafa Kemal, bakın Anadolu'da casusluk yapan ecnebi subaylar için ne diyor: "Efendiler, yabancıların İstanbul'da saldırılarını artırarak nazır veya milletvekillerinden bazılarını tutuklamaları ihtimaline karşı, Anadolu'da bulunan yabancı subayların tutuklanmalarına karar verdim." Ve bunu 22 Ocak 1920 tarihinde Ankara, Konya, Sivas ve Erzurum'daki Kolordu Komutanlarına şifre ile duyuruyordu.²⁸

Biz öyle bir şerefli milletiz ki; vatanımızı işgal edenlerin akrabaları yurdu-muzda yaşadıkları hâlde, düşmanlarımızın bize yaptıklarının hıncını asla onlardan almadık. Bu azınlıkları milletimizin bir parçası olarak gördük. Onları yeri geldiğinde, Türkler ırkçılık yapıyor demesinler diye, gözümüz gibi kıskandık. Şimdi utanmadan bazı ülkeler, I. Dünya Harbinde bazı halklara katliam yaptığımızı söyleyebiliyorlar. Tarihin en büyük soykırımına Türkler maruz kaldıkları hâlde, hep onlar suçlandılar. Rumeli'de, Arap Yarımadası'nda, Kafkasya'da, Azerbaycan'da, Kazan'da, Kırım'da, Doğu Türkistan'da, Musul-Kerkük'te öldürülen milyonlarca Türk'ün hesabını sormadık, soramıyoruz.

Mustafa Kemal Atatürk bakınız, 16 Mart 1920'de, Türkiye'nin her tarafına gönderdiği direktifte ne diyor: "Bugünlerde, yurdumuzdaki Hristiyan halka karşı göstereceğimiz insanca davranışın değeri pek büyük olduğu gibi, hiçbir yabancı hükümetin açıktan veya dolaylı yoldan yardım görmeyen Hristiyan halkın tam bir huzur içinde yaşamaya devam etmeleri, ırkımızın yaradılıştan bezenmiş olduğu medeni kabiliyetine kesin bir delil olacaktır. Yurt çıkarları aleyhinde çalıştıkları görülenler ile ülkenin huzur ve güvenliğini bozanlar hakkında din ve milliyet ayrımı yapılmaksızın, kanun hükümlerinin eşit olarak ve şiddetle uygulanmasını; buldukları yerlerdeki mahallî idarelere bağlılık gösteren ve vatan-daşlık görevlerini yapmakta kusur göstermeyenler hakkında ise yumuşak ve şefkatli davranılmasını özellikle ister, bu hususların bütün ilgililere hemen bildirilmesini ve bütün yurttaşlara uygun vasıtalarla duyurulmasını rica ederiz, efendim. Müdafaa-i Hukuk Heyeti Temsiliyesi Adına Mustafa Kemal."²⁹

Her insan gibi Atatürk'ün de mutlaka hataları olmuştur. Peygamberlerin bile yanlış yaptığı göz önünde bulundurulunca, diğer insanların hata veya günah işlemeleri kaçınılmazdır. Ama, bazen Mustafa Kemal'e saldırının dozu çok aşırı oluyor. Bazılarının ona sataştıkları bir konu da dinsizliktir ve bunlar zaman zaman onu dinsizlikle de suçlayabilmekteler. Hâlbuki biz, kesinlikle onun içten bir Müslüman olduğuna inanıyoruz. Herhâlde Atatürk'e dinsiz diyenlere cevap, yine büyük **Nutuk**'ta, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması sebebiyle yolladığı telgrafla da açıkça verilmektedir. O, burada şöyle diyor: "1. Tanrı'nın yardımıyla Nisanın 23. Cuma günü, Cuma namazından sonra Ankara'da Büyük Millet Meclisi açılacaktır. 2. Vatanın istiklali, yüce hilafet ve saltanat makamının kurtarılması gibi en önemli ve hayati görevleri yapacak olan Büyük Millet Meclisinin açılış gününü cumaya rastlatmakla, o günün kutsallığından yararlanılacak ve bütün sayın milletvekilleriyle Hacı Bayram Veli Cami-i Şerifinde Cuma namazı kılınarak Kur'an'ın ve namazın nurlarından da feyz alınacaktır. Namazdan sonra Sakal-ı Şerif ve Sancak-ı Şerif alınarak Meclisin toplanacağı yere gidilecektir. Meclise girmeden önce bir dua okunarak kurbanlar kesilecektir. Bu merasimde cami-i şeriften başlayarak Meclis binasına kadar Kolordu Komutanlığınca askerî birliklerle özel tören düzeni alınacaktır."³⁰ Dinsiz bir adam hatıralarında buna yer verir miydi?

Günümüzde birtakım Kürtlerin dışında da oyuna gelenler söz konusu. Devletin bütün imkân ve nimetlerinden yararlanan Abaza ve Çerkez gibi vatandaşlar da biz Türkler yabancı müstevlilere karşı bağımsızlık savaşıyla meşgul olurken ayaklanma yoluna gittiler ki, zaman zaman Mustafa Kemal Atatürk onlara da **Nutuk**'ta şöyle değinmektedir: "Düzce dolaylarındaki isyan önemliydi. Abaza ve Çerkezlerden meydana gelen dört bin kişilik büyük bir kalabalık Düzce'yi basarak hapishaneleri boşalttılar ve çarpışma ile oradaki suvari müfrezemizin silahlarını aldılar. Hükümet memurlarını ve subayları hapsedtiler."³¹ diyor. Buna bağlı olarak, burada biraz da Atatürk'ün ağzından Çerkez Ethem hadisesine değinmek istiyoruz. Bilindiği gibi ilk başlarda Millî Kuvvetlere destek veren Çerkez

Ethem ve kardeşleri, daha sonra liderlik sevdasına düşmüşler ve bu yüzden de Millî Mücadele erkânına oldukça sıkıntılı günler yaşatmışlardı. Nihayet düzenli ordu birlikleriyle iş birliğine yanaşmayınca, onlarla ipler koparılmıştı. **Nutuk**'ta: "Ethem ve kardeşleri de kuvvetleri ile birlikte düşman saflarında müstahak oldukları yeri aldılar. Artık Ethem olayı diye bir şey kalmamıştı. Ordumuzun içinde bulunan düşman kovularak, kendi cephesine gönderilmişti."³² deniyor.

Atatürk bu büyük hatıratında çok önemli bir konu üzerinde de duruyor ki; o da milletin seçeceği idareciler hususunda pek dikkatli davranması meselesidir. "Saygıdeğer efendiler!" diye başlıyor Atatürk ve şu şekilde devam ediyor: "Pek iyi bilirsiniz ki sultanlarla, halifelerle idare edilmiş ve edilmekte olan ülkelerde vatan için en büyük tehlike, sultanların ve halifelerin düşmanlar tarafından satın alınmalarıdır. Bu çok defa kolaylıkla sağlanabilmiştir. Meclislerle idare edilen ülkelerde ise en tehlikeli durum, bazı milletvekillerinin yabancılar adına satın alınmış olmalarıdır. Millet meclislerine kadar girme yolunu bulabilen vatansızlara rastlanabileceğine tarihin bu konudaki örnekleriyle inanmak zorunluluğu vardır. Bunun için millet, vekillerini seçerken çok dikkatli ve titiz olmalıdır."³³

Bu söylenenlerde yalan var mı? Son derece doğru değil mi? Ne geldiyse basmıza dönmelerden ve vatan hainlerinden gelmedi mi?

Mustafa Kemal Atatürk sözlerine şöyle devam ediyor: "Efendiler sırası gelmişken, aziz milletime şunu tavsiye ederim ki, bağrından yetiştirerek başının üstüne çıkardığı adamların kanındaki, vicdanındaki öz cevheri çok iyi tahlil etmek dikkatinden bir an geri kalmasın."³⁴ Anlayanlar açısından bu sözün içinde çok ibretli bir mana vardır.

Bilindiği gibi Büyük Taarruzdan evvel Meclisteki tartışmalarda; Meclisin yetkilerini kullanmak gibi bir imtiyazın verilmesi asla söz konusu olamaz, düşüncesi ileri sürülür. Mustafa Kemal, padişah ve halifeler tarafından verilmiş bir unvanı taknamayacağını, yerine getireceği görev fiilen başkomutanlık olduğuna göre, bu unvanı olduğu gibi vermektен kaçınmanın yersizliğine, değinmektedir.³⁵ Bu sözler, günümüzde bazı insanların kendilerine hükümdarlık ve halifelik yakıştırmalarına ithaf olunur. Atatürk ne halifelik ne de padişahlık istemiştir. O, sadece milletin selametini arzuluyordu.

O, büyük insan; "Bütün maddi ve manevi varlığını vatan savunmasına vermekte ağır davranan ve titizlik göstermeyen milletler, muharebeyi gerçekten göze almış ve başarabilmiş sayılmazlar." diyor. Bugün Türkiye'nin parçalanması tehlikesine kayıtsız kalanlar ve hatta bunu isteyenler var. I. Dünya Harbinden ve Kurtuluş Savaşından sonra nasıl zorluklarla şu günlere geldiğimiz çok çabuk unutuldu.

Kemal Paşa, **Nutuk**'ta kapitülasyonlar meselesini de dile getirmektedir. Osmanlı Devleti'nin iktisaden belini büken hususlardan birisi budur. Millî Mücadeleden galip çıkmamıza rağmen, İtilaf Devletleri barış anlaşmasının şartlarının içine kapitülasyonları yeniden koyma düşüncesindeydiler. Bakın bu konuda **Nutuk**'ta şunlar yazılıdır: "Üzerinde çok durulan kapitülasyonların kaldırılması ve

istiklalimizin tam olarak sağlanmasını isteyen madde oldu. Mösyö Franklin Boullion, bu meselelerin incelenmesi ve üzerinde durulması gerektiğini bildirdi. Ben bu noktaya cevap verdim. Söylediklerimin özeti şuydu: Tam istiklal, bizim bugün üzerimize aldığımız görevin can damarıdır. Bu görev, bütün millete ve tarihe karşı yüklenmiştir. Bu görevi yüklenirken, ne ölçüde başarılılabileceği üzerinde hiç şüphe yok ki çok düşündük. Fakat sonunda vardığımız kanaat ve inanç, bunda başarılı olabileceğimizdir. Biz, böyle işe başlamış adamlarıdır. Bizden önceki adamların yaptıkları yanlışlıklar yüzünden milletimiz sözde var sanılan istiklaline gerçekte sahip değildi. Şimdiye kadar Türkiye'yi uygarlık dünyasında kötü gösteren neler düşünülebilirse hep bu yanlışlıktan ve yanlışlığa boyun eğmekten ileri gelmektedir. Bu yanlışlığa boyun eğmenin sonucu, mutlaka ülke ve milletin bütün haysiyetini ve bütün yaşama kabiliyetini kaybetmesine ve ondan yoksun kalmasına yol açabilir. Biz haysiyet ve şerefiyle yaşamak isteyen milletiz. Bu vasıflardan yoksun kalmaya katlanamayız. Aydın olsun, cahil olsun, istisnasız milletimizin bütün fertleri, belki işin içindeki güçlüğü iyice kavramamış olsalar bile, bugün yalnız tek bir nokta etrafında toplanmış ve fakat sonuna kadar kanını akıtmaya karar vermiştir. O nokta, istiklalimizin tam olarak kazanılması ve devam ettirilmesidir.

Tam istiklal demek, elbette siyasi, mali, iktisadi, adli, askerî, kültürel vb. her alanda tam bir bağımsızlığa ve hürriyete kavuşmak demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde istiklalden yoksun kalmak, millet ve ülkenin gerçek anlamıyla bütün istiklalden mahrum kalması demektir."³⁶

Bir zamanlar savaş sebebi sayılan kapitülasyonları şimdi ABD'ye üsler, sınırlarımızı onların dileğine göre açma, AB uyum yasaları ve buna bağlı olarak Gümrük Birliği vs. şeklinde kendi elimizle, gönüllü veriyoruz. Nerede tam bağımsız Türkiye? Her şey rağmen Mustafa Kemal; "Türk halkının kayıtsız ve şartsız hâkimiyetine sahip olduğunu bir defa daha ve kesinlikle tekrar ediyorum. Hâkimiyet hiçbir anlamda, hiçbir şekilde, hiçbir kılavuzlukta ortaklık kabul etmez."³⁷ "Milletimizin yeni kurduğu devletin mukadderatına, işlerine, bağımsızlığına, unvan ne olursa olsun hiç kimseyi karıştıramayız! Milletnin kendisi kurduğu devleti ve onun istiklalini koruyor ve sonsuz olarak da koruyacaktır."³⁸ demiştir.

Yeri gelmişken, burada Cumhuriyet Halk Partisinin dokuz ilkesi üzerinde de kısaca durmak istiyoruz. Bugün "6 Ok" diye bildiğimiz ilkenin esasında dokuz olarak düşünüldüğünü görmekteyiz. Atatürk bu konuda da şunları söylüyor: "Gerek bazı kimselerden aldığım yazılı düşüncelerden ve gerek halk ile yaptığım görüşmelerden çok yararlandım. Sonunda 8 Nisan 1923 tarihinde, görüşlerimi dokuz ilke hâlinde tespit ettim."³⁹ Biz öyle inanıyoruz ki Mustafa Kemal, bunu da Türk tarihi ve kültürüne bakarak belirledi. Bilindiği gibi dokuz sayıyı eski Türklerce kutluydu.

Nutuk'un geri kalan kısmında da değişik hadiselerle değinilmektedir. Ancak ilginç olan şey, Atatürk'ün burada sıradan bir hatırat kaleme almadığıdır. Bile-

rek veya bilmeyerek ama hakikat olan; geçmişin Türk hükümdarları nasıl kendi sağlıklarında veya onlar ölünce çocukları adlarına birer devlet kitabesi diktirmiş ise, Mustafa Kemal de âdetâ onları takip etmiştir. Çünkü **Nutuk** da bir devlet kitabesi niteliğini taşır. Yazıldığı dönemdeki hadiseler öğrenilerek, gelecek nesillerin bunlardan ders çıkarmaları istenmiştir. O, burada ne annesini ne babasını ne de gençlik yıllarına ait şahsi anılarını anlatır. Atatürk **Nutuk**'ta milletine hesap verir ve bu özelliği itibarıyla örneklerinden ayrı, belge niteliğini taşıyan harikulade bir eserdir. ■

¹ Mustafa Kemal Atatürk, **Nutuk**, Sadeleştiren ve Yayına Hazırlayan E. Semih Yalçın, Berikan Yayınları, Ankara, 2009, s.31.

² age., s.34.

³ age., s.38-39.

⁴ age., s.39-40.

⁵ age., s.40.

⁶ age., s.44.

⁷ age., s.55.

⁸ age., s.76.

⁹ age., s.79.

¹⁰ age., s.85.

¹¹ age., s.92.

¹² age., s.97-98.

¹³ age., s.110.

¹⁴ age., s.111.

¹⁵ age., s.116.

¹⁶ age., s.121-122.

¹⁷ age., s.122.

¹⁸ age., s.124.

¹⁹ age., s.135.

²⁰ age., s.138.

²¹ age., s.175.

²² age., s.196.

²³ age., s.196-197.

²⁴ age., s.197.

²⁵ age., s.206.

²⁶ age., s.238.

²⁷ age., s.275.

²⁸ age., s.288.

²⁹ age., s.329.

³⁰ age., s.317.

³¹ age., s.338.

³² age., s.406-407.

³³ age., s.376.

³⁴ age., s.448.

³⁵ age., s.376.

³⁶ age., s.458-459.

³⁷ age., s.509.

³⁸ age., s.516.

³⁹ age., s.521.